

УДК 94:364:061.1ПА:(477)«2014/2016»

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНЦІВ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ 2014–2016 РР.*

Ірина КРАСНОДЕМСЬКА

кандидат історичних наук,

провідний науковий співробітник відділу історичних студій НДІУ

Анотація. У статті розкрито участь української діаспори у волонтерському русі, наданні нею гуманітарної, кваліфікованої медичної, фінансової допомоги. Основна увага зосереджена на формуванні та відправці гуманітарних вантажів українській армії, передачі медичного обладнання в лікарні, лікуванні поранених за кордоном.

Ключові слова: волонтерський рух, благодійна громадська організація, українська діаспора, гуманітарна допомога, медичне обладнання, вантаж, АТО.

ВОЛОНТЕРСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УКРАИНЦЕВ СЕВЕРНОЙ АМЕРИКИ В УСЛОВИЯХ РОССИЙСКОЙ АГРЕССИИ 2014–2016 ГГ.

Ірина КРАСНОДЕМСКАЯ

кандидат исторических наук,

ведущий научный сотрудник отдела исторических исследований НИИУ

Аннотация. В статье раскрыто участие украинской диаспоры в волонтерском движении, оказании ею гуманитарной, квалифицированной медицинской, финансовой помощи. Основное внимание сосредоточено на формировании и отправке гуманитарных грузов украинской армии, передаче медицинского оборудования в больницы, лечении раненых за рубежом.

Ключевые слова: волонтерское движение, благотворительная общественная организация, украинская диаспора, гуманитарная помощь, медицинское оборудование, груз, АТО.

VOLUNTEER ACTIVITIES OF UKRAINIANS IN NORTH AMERICA IN TERMS OF RUSSIAN AGGRESSION OF 2014–2016

Iryna KRASNODEMSKA

Candidate of Historical Sciences,

lead research fellow of the Historical Studies Department of RIUS

Annotation. The article explores the participation of the Ukrainian Diaspora in volunteering, humanitarian, professional medical, and financial assistance. The main attention is paid to the formation and sending of humanitarian supplies to the Ukrainian army, delivery of medical equipment to the hospitals, treatment of the wounded abroad.

Key words: volunteer movement, charity public organization, Ukrainian Diaspora, humanitarian aid, medical equipment, cargo, ATO.

* Публікація містить результати досліджень, проведених за грантової підтримки Державного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом № Ф72/65-2016 «Історичні передумови та сучасні суспільні наслідки агресії Російської Федерації проти України 2014–2016 років».

У сучасному українському суспільстві волонтера сприймають як людину, котра, не шкодуючи ні сил, ні коштів, допомагає іншим людям.

До середини XIX ст. волонтерство розглядалося як військова справа, а волонтери – романтичні юнаки, які прагнули за покликом серця піти в бій за чужу незалежність і обов'язково в далеку екзотичну країну.

Але з середини XIX ст. воно почало набувати соціального змісту і визначається як добровільна, неоплачувана, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами і волонтерськими організаціями шляхом надання допомоги іншим. З цього часу в країнах Західної Європи і США волонтерський рух почав активно розвиватися як рух «дружніх візитерів», сестер милосердя, самаритян, місіонерів... Офіційно ж датою виникнення волонтерського руху вважається 1859 р., коли відомий швейцарський письменник та журналіст Анрі Дюнан, вражений кривавими картинами битви між франкоп'ємонтськими та австрійськими військами при Сольферіно (24 червня 1859 р.), запропонував створити Червоний Хрест – організацію, яка працювала б на добровільних засадах і надавала першу медичну допомогу пораненим бійцям. Принципами, сформульованими А. Дюнаном, керуються волонтерські організації у всьому світі і донині. Основними серед них є добровільність і добродійність; законність; гуманність і гідність; спільність інтересів і рівність прав її учасників; гласність; відповідальність; конфіденційність [1, с. 13].

У роки та після завершення Першої світової війни в Європі було створено ряд волонтерських організацій та

засновано Координаційний комітет міжнародної волонтерської служби (CCIVS) під егідою ЮНЕСКО зі штаб-квартирою у Парижі. В той же час у Франції був здійснений перший волонтерський проект (відбудова ферм, зруйнованих війною у місцях найбільш запеклих боїв між німецькими і французькими військами) за участю німецької і французької молоді під гаслом, яке з часом стало девізом волонтерського руху: «Краще працювати разом, ніж воювати один проти одного» [16, с. 151]. Подібного типу волонтерські компанії, спрямовані на надання допомоги українському народу, в багатьох країнах світу заснувала і українська діаспора.

З початком російської агресії проти нашої держави у діяльність українських волонтерів було внесено значні корективи: акцент з допомоги цивільному населенню зміщено на постачання всього необхідного для українських силових структур у проведенні антитерористичної операції (АТО) проти місцевих сепаратистів і російських найманців. Найбільш ефективний внесок до посилення обороноздатності держави волонтерський рух зробив саме на початку військових дій у Донецькій та Луганській областях, коли забезпечення державою силових підрозділів здійснювалося повільно, не вистачало елементарних систем захисту, обмундирування та продовольства. За лічені місяці волонтерські ініціативи перетворилися в потужні організації, діяльність яких була спрямована на забезпечення майже всього спектра потреб як силових структур, так і громадян, що постраждали від військових дій. Вирішальну роль у цьому процесі відіграли два фактори: патріотичне піднесення у суспільстві, що призвело

до появи безпрецедентної кількості волонтерів і благодійників; менеджерські якості керівників волонтерських організацій [3, с. 18].

З багатьох напрямків роботи волонтерів, спрямованої на протидію зовнішній агресії та її наслідків, можна виділити чотири основні, якими вони опікуються найбільше: збір та доставка в зону проведення АТО необхідних ресурсів; надання медичної допомоги постраждалим в ході її проведення; допомога вимушеним переселенцям; пошук зниклих безвісти та звільнення полонених [3, с. 19].

Отже, найбільш поширений вид волонтерської діяльності під час військових дій – це об'єднання та забезпечення українських військових, залучених до АТО, необхідними ресурсами. Заклик щодо їх збору сформованими у соціальних мережах волонтерськими групами був підтриманий небайдужими людьми в Україні та за її межами [3, с. 19].

Вагому участь у волонтерському русі бере українська діаспора, представники якої пересилають до України грошові перекази, медичні препарати, приціли, господарські товари тощо [3, с. 19]. Найбільший внесок у підтримку України в умовах російської агресії роблять українці в США та Канаді. Вони створили ряд організацій, які займаються збором та передачею в Україну коштів, гуманітарної та військової допомоги, створенням міжнародних благодійних фондів та підтримкою неурядових волонтерських фондів. На найвищому рівні цю діяльність координує Світовий конгрес українців (СКУ), а також Злучений Український Американський Допомоговий Комітет у США (ЗУАДК) та Суспільна Служба Українців Канади [15, с. 144]. Одержувачами допомоги є державні

військові та медичні установи (Міноборони, Штаб ЗСУ, Прикордонна служба, госпіталі тощо), добровольчі батальйони, волонтерські організації в Україні, переселенці з окупованих територій та зони АТО, окремі сім'ї (наприклад, загиблих та поранених в АТО) чи військові.

Під егідою СКУ успішно діє фонд «Patriot Defence», який до листопада 2014 р. передав українським військовим 10 тис. покращених індивідуальних медичних аптечок та провів медичну підготовку 12 тис. бійців з допомогою інструкторів НАТО. У 2014 р. бюджет цього проекту склав \$1,3 млн., причому половину цих грошей зібрала українська діаспора в США [15, с. 144].

ЗУАДК (президент – Лариса Кий), заснований у 1944 р. з метою надання матеріальної допомоги українцям в Україні та діаспорі, з початком війни на Сході України виступив з ініціативою допомогти конкретному пораненому солдату сплатити за медичне обладнання, медикаменти, одяг, їжу та інші предмети першої необхідності (з розрахунку 25 доларів на місяць або 300 доларів на рік) [27]. ЗУАДК допоміг купити перші берці, одяг, спальні мішки, бронезилети, сплачує рахунки за медичні послуги тим, хто цього потребує [25].

Окрему увагу ЗУАДК приділяє оздоровленню дітей. За останніх два роки було три сесії: двічі по 80 дітей і 40 дітей. Минулого року в таборах відпочивали діти загиблих воїнів або батьки яких воювали в зоні АТО. А в цьому році понад сто маленьких українців зі східних областей та «сірої» зони відпочивали в Івано-Франківській області [28].

Із ЗУАДК вже тривалий час співпрацюють Логістичний центр допомоги бійцям АТО і всеукраїнська мережа «Вільні

люди». У квітні 2016 р. від ЗУАДК до України надійшов гуманітарний вантаж 14,5 тонн на суму 130 тисяч доларів [4]. За словами волонтерів, серед найбільш цінних речей у ньому – дороговартісне медобладнання. Це електричні хірургічні ліжка та інші системи. Дуже багато літератури з патріотично-державницької тематики та речей, призначених для дітей-сиріт. У вантажі були також інкубатори для новонароджених дітей, рентген-апарати, інвалідні візки, навіть електричний інвалідний візок, який передано до реабілітаційного центру. Весь цей вантаж було відправлено поромом, який прибув у Гданськ (Польща), а згодом перевезено до Тернополя. Ця допомога розповсюджувалася по всій Україні, в тому числі в зоні АТО. Надіслане передане госпіталям та лікарням, а також постраждалим від військових дій [4].

Зауважимо, що волонтерська діяльність української діаспори з підтримки України здійснюється і поза згаданими СКУ і ЗУАДК.

Навесні 2014 р., коли Росія анексувала Крим та розпочала збройний конфлікт на Сході України, українські військові виявилися не готовими до війни. Не було належного медичного спорядження та, що важливіше, знань, як надавати допомогу на полі бою. Аптечок військові або не мали взагалі, або вони склалися зі старих перев'язувальних пакетів та радянських гумових джгутів. Навчанням з медицини уваги не приділяли взагалі. Бійцям доводилося сподіватися лише на долю.

Подружжя Уляна та Марко Супруни, українці за походженням, які народилися та мешкали в США, а наприкінці 2013 р. переїхали в Україну, за підтримки СКУ (директор гуманітарних

ініціатив – У. Супрун) у травні 2014 р. заснували громадську благодійну організацію «Захист патріотів», метою якої є: а) проведення курсів для військових, зокрема «Курсу бійця-рятувальника», на яких навчають надавати першу допомогу на полі бою й рятувати своє життя; б) забезпечення бійців найкращими, найсучаснішими аптечками «натівського формату». Так, в українських учасників АТО з'явився IFAK (Individual First Aid Kit), яким користуються найкращі армії в світі [23]. Нещодавно «Захист патріотів» розпочав курси для лікарів «Розумний підхід до травми». Організація отримала від канадського уряду 200 тисяч доларів, щоб навчити 4 групи по 25 військових лікарів, воїнів і видати їм таку ж кількість аптечок [21; 22].

За кошти благодійників Уляна та Марко вивчили та взяли на роботу 18 тепер уже висококваліфікованих інструкторів. Станом на жовтень 2016 р. за курсом бійця-рятувальника «Захист патріотів» підготував 27301 бійця та 4501 курсанта, а також передав понад 21 тисячу індивідуальних аптечок IFAK. За програмою «Медик військ спеціального призначення» навчено 293 бійці та передано 194 медичні заплічники. Українська програма «Підтримка життя під час травми» підготувала за світовими стандартами 97 військових та 105 цивільних лікарів [9].

Цього року Help Us Help the Children, проект Благодійного фонду «Допомога Україні» та Міжнародний благодійний фонд «Нове Покоління» провели 21-й Літній табір для 200 дітей з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з родин, котрі постраждали через війну, дітей з родин ВПО, дітей, які проживають біля зон розмежування, та з Криму.

Під час двотижневого перебування діти відвідали ряд майстерень, що акцентовані на розвиток щоденних життєвих умінь і навичок, лідерські якості, на усвідомлення національної приналежності, у тому числі пройшли 2-денний курс з основ першої допомоги. Діти разом з інструкторами «Захисту патріотів» відпрацьовували навички з надання допомоги під час поранень, пройшли тренінг із серцево-легеневої реанімації та застосування автоматичного зовнішнього дефібрилятора та під кінець курсу намагалися самостійно виконувати всі отримані навички без помічників [12].

Влітку 2014 р., коли велися активні бойові дії на Сході України і стало зрозуміло, що в Україні є велика нестача медичного обладнання, особливо хірургічного, виникла ідея створення проекту «Support Hospitals in Ukraine» («Підтримка лікарень в Україні»). Команда у складі Віталія Дубіля (один із засновників, менеджер проекту), Павла Федоренка, Джені Мартів та за підтримки багатьох донорів і партнерів постачає з США у лікарні України медичне обладнання та витратні матеріали для лікування поранених бійців. Зокрема, у 2015 р. було відправлено три великих контейнери з гуманітарним обладнанням (рентгенівські апарати, електрохірургічні інструменти, монітори, ларингоскопи та спеціальні ліжка, а також багато інших надзвичайно корисних речей) вартістю близько 2 млн. доларів США. Це обладнання отримали лікарні Дніпра, Києва, Запоріжжя та різних міст у зоні АТО [2].

Громадська організація у США «Разом» (президент – Люба Шипович) у ході всеамериканської акції «Той Драйв» у жовтні 2014 р. збрала понад 400

контейнерів з речами для родин військових та біженців із зони АТО [15, с. 145].

Часто допомога військовим та переселенцям поєднується. Так, українці Канади передали автомобілі-позашляховики для формування Першого медичного добровольчого батальйону, вщент заповнені гуманітарною допомогою для біженців [15, с. 145].

До волонтерства охоче залучаються цілі українські громади міст США і Канади – купують і передають в Україну реанімобілі, броньовані джипи, тонни військового одягу та гуманітарних товарів. Наприклад, громада м. Олбані (США) з березня по листопад 2014 р. збрала \$15 тис. на медичні засоби для військових та організувала навчання щодо їх використання [15, с. 145].

Активним учасником волонтерського руху стала церква. Зокрема, греко-католицька церква св. Йосифа в Чикаго збрала \$25 тис. допомоги для українських військових [15, с. 145].

Влітку 2015 р. українська діаспора зі США відправила на Тернопільщину допомогу бійцям із спецбатальйону «Тернопіль». Речі збрала громада католицької церкви американського містечка Сірак'юс. Вантаж, який складався з обмундирування нового взірця, військового взуття, медикаментів, продуктів харчування, а також солодоців та малюнків від дітей українців із США, який прибув до Тернополя, отримав і передав військовим батько одного з представників діаспори Борис Воловик [18].

Нині доволі поширеним явищем стала волонтерська допомога від конкретних осіб. Вона різниться за розміром – від 6 коробок термошкарпеток для військових вартістю \$1 тис. від Михайла Калиміна з Торонто до 120 контейнерів

медичного устаткування та багатофункціональних медичних ліжок від лікаря з Чикаго Галини Бориславської [15, с. 145].

Нерідко волонтери-активісти української діаспори звертаються до своєрідних методів якомога ширшого залучення молоді для допомоги Україні. Це – різноманітні онлайн аукціони, благодійні заходи за участю «Міс Українська діаспора», всеамериканська акція «Купуй українське» тощо. Наприклад, у США згадана вище організація «Разом» запровадила «моду» серед української діаспори замість подарунка до дня народження дарувати речі для українських військових на передовій (найпопулярнішими подарунками стали каски та інші засоби захисту). Канадська волонтерська організація «Євромайдан Оттава» оголосила подібну акцію до Різдва [15, с. 145].

Влітку 2014 р. групою однодумців був запущений проект благодійного онлайн аукціону «EuroMaidan Items Auction to benefit Ukrainian people».

Все почалося зі справжньої каски з «Третьої сотні самооборони Майдану», яка була привезена українським патріотом, волонтером Євромайдану і продана мешканцю Пенсильванії, американцю українського походження, на аукціоні за \$ 1000. Отримані кошти від продажу лоту пішли на потреби постраждалих воїнів. І відтоді аукціон набув неабиякого розголосу серед інтернет-користувачів [19].

За рік роботи лотами аукціону були прикраси ручної роботи, ювелірні виробы, предмети одягу, зокрема сукня від «Вице-міс Української діаспори», а також художні роботи талановитих майстрів з України. Загалом було зібрано близько \$150 тис., що пішли на потреби тих,

хто постраждав від неоголошеної війни, кривавих подій на Майдані, на потреби дітей-сиріт, а також бездомних тварин [19].

У вересні 2014 р. спільно з «Агентством іміджу України» був створений громадський, політично незалежний проект «ОКО» (Нью-Йорк), щоб відстежувати згадки про Україну у світових ЗМІ. ОКО робить щотижневу інфографіку із резонансних цитат, які демонструють ставлення до України у світі, готує аналітичні статті та формує місячний звіт «Україна в онлайн медіа світу» [13].

У 2014 р., усвідомлюючи всю жахливість ситуації, що склалася в Україні у зв'язку з воєнними діями на Донбасі – нестача харчів, медикаментів, масові руйнування, збільшення кількості сиріт, мільйони біженців, що залишилися без даху над головою і без засобів до існування, – Гері Келлнер вирішив втілити у життя переконання всіх віруючих світу, незалежно від того, яку віру вони сповідують. Порадившись із своїм близьким приятелем, колишнім командувачем сил НАТО в Європі Веслі Кларком, він заснував організацію «Save Ukraine Now» і розпочав кампанію зі збору харчів, медикаментів, засобів першої допомоги тощо, залучаючи до співпраці відомих релігійних лідерів, політиків, бізнесменів, привертаючи увагу до кризи в Україні [6; 28].

Д-р Г. Келлнер був довголітнім партнером Maginer Group, відомої міжнародної стратегічної компанії, що має великий досвід з організації та забезпечення гуманітарної допомоги багатьом країнам і впливові міжнародні зв'язки. Крім того, активіст намагається у США давати правдиву інформацію про те, що насправді діється в Україні, беручи участь

у телефірах і радіопередачах, і бореться за те, щоб в американських засобах масової інформації з'являлася виключно об'єктивна інформація про події в Україні [6; 28].

Завдяки активній діяльності співробітників «Save Ukraine Now», зокрема, її виконавчого директора Ленні Барда, директора із матеріально-технічного забезпечення Девіда Бреннена, було сформовано 17 контейнерів гуманітарної допомоги і організовано їх переправляння [6; 28].

На хвилі Революції гідності в Україні на початку 2014 р. у Вашингтоні утворилася благодійна організація «United Help Ukraine» (президент – Руслан Замай). Основна діяльність її сфокусована на збір та розподіл пожертвувань, продуктів харчування і медикаментів для українських громадян, які постраждали внаслідок конфлікту на Сході України, сім'ям постраждалих або загиблих за свободу і незалежність України. За цей час її волонтери зібрали фінансових жертв майже на 200 тис. доларів, відправили 10 тонн гуманітарного вантажу та контейнери з медичним обладнанням на суму 1/4 млн. доларів. За словами самих волонтерів цієї організації, вони співпрацюють з місцевими волонтерами, які розвозять допомогу адресатам, переїмаються, щоб вона справді до них доходила, і будуть працювати, поки триває війна на Сході України [24].

Українська діаспора Клівленда у штаті Огайо (США), зокрема асоціація «Клівленд Майдан», збирає кошти та передає в Україну медичне обладнання для лікування поранених, карети швидкої допомоги, а також надає адресну фінансову допомогу родинам Героїв Небесної Сотні, загиблих бійців АТО, де є

на вихованні маленькі діти, пораненим бійцям. Тільки за 2015 р. було надано адресну фінансову допомогу десятьом родинам загиблих воїнів з Тернопільщини, а також передано фінансову допомогу пораненим бійцям зі Збаражчини – Максиму Комендату зі Збаража, Миколі Рибчинському та Івану Рудому із Зарубинець [11].

На початку 2015 р. львівські волонтери отримали п'ять фур гуманітарної допомоги від діаспори США, Німеччини і Люксембурга вартістю 10 тисяч доларів. У них було багато медикаментів, так зване ентеральне харчування для осіб, які перебувають у комі, реанімаційні візки, реанімаційні столи та спеціальне обладнання для реанімаційних палат і столи огляду тощо. Надзвичайно необхідний серед вантажу – апарат УЗД, який потрапив у Рівненський військовий госпіталь [14].

Неможливо не згадати і волонтерів з української діаспори, які безпосередньо брали участь в АТО. Так, найвідомішими добровольцями стали двоє українців із США, які прийняли українське громадянство, щоб захищати землю своїх прадідів, і віддали за неї свої життя. Це боєць батальйону «Донбас» Марко Паславський (позивний «Франко») та солдат 128-ї гірсько-піхотної бригади Володимир Питак.

30-річний будівельник і художник Назар Волинець, який народився у Західній Україні, а згодом переїхав до Канади, спочатку війни воював у Луганській області у складі батальйону «Айдар». Пішов на війну без будь-якого озброєння. Мав лише дві гранати, потім на полі бою здобув гвинтівку. За його словами, добровольці воюють з тим, що мають. У деякого рушниця або саморобні пістолети.

Тільки близько 20 відсотків людей були озброєні. Добровольці покривали відсутність обладнання за рахунок військової підготовки та патріотизму [26].

Поряд з українцями США активну участь у волонтерському русі беруть і українці Канади.

Одним із найбільших гуманітарних вантажів за час проведення АТО є 7-тонний вантаж з Канади із теплим одягом та медичним обладнанням, доправлений до Одеси в перші дні 2015 р. [15, с. 144].

Конгрес Українців Канади (КУК) в Торонто (голова – Тарас Багрій) об'єднує понад 50 громадських організацій і представляє інтереси української громади в Торонто. Комітет «Євромайдан Канада» (голова – Маркіян Швець) є частиною КУК Торонто і включає в себе представників українських організацій та багатьох інших людей, які були мотивовані трагічними подіями в Україні за останніх 2 роки. «Євромайдан Канада» направив близько \$ 1,3 млн. фінансової та матеріальної допомоги в Україну. Асортимент є різноманітним: від медичної апаратури і засобів до моральної підтримки, яка включає понад 2500 карток підтримки та підписані прапори від наших дітей, адресовані українським солдатам, що захищають суверенітет України, а також канадським солдатам, які проводять підготовку українських військових [5].

КУК в Торонто і Комітет «Євромайдан Канада» співпрацюють із львівським Благодійним фондом «Шпиталь ім. Митрополита А. Шептицького», який 9 грудня 2015 р. отримав від цих установ гуманітарну допомогу – 20 одиниць реабілітаційного та допоміжного обладнання для пацієнтів паліативного відділення, а також для випозичення в тимчасове користування потребуючими м. Львова.

Коментуючи цю подію, її координатор від КУК (відділ Торонто) Іван Голлюк зауважив: «Усі ми працюємо разом, щоб підтримати незалежність і цілісність України. Ми вважаємо, що це наш обов'язок надавати підтримку нашим братам і сестрам в Україні, які продемонстрували дивовижну відданість свободі і демократії України. З об'єднаною світовою спільнотою, і з Божою допомогою, ми подолаємо всі негаразди. Ми – перше, друге, третє, і навіть четверте покоління українських канадських дітей, які разом з новоприбулими дітьми з України з гордістю кажуть: “Слава Україні! Героям Слава!”» [5].

11 грудня 2015 р. на зібранні КУКом і Комітетом «Євромайдан Канада» кошти було закуплено і привезено до Львова в реабілітаційний центр «Джерело» понад 100 інвалідних візків та медичні засоби для поранених бійців АТО та дітей з особливими потребами [20].

Як підкреслила консул Канади в Україні Оксана Винницька, «...те, що таке обладнання отримав Львів – не випадковість. Пересування, зокрема і для неповносправних, – дуже важлива частина нашого життя. Ми передали такі пересувні засоби, які широко використовують у всьому світі. Львів сьогодні стає зручнішим для людей з особливими потребами: встановлюються пандуси та пристосовані для руху на візках хідники...» [20].

Українська громада в Канаді, компанія «Кобо» з 31 жовтня 2014 р. до 1 липня 2015 р. передали військовим, учасникам АТО близько 2000 електронних книг для читання¹. У кожному з них завантажено

¹ З них у Київський військовий шпиталь передано 145 книг, Київський шпиталь МВС – 20, Київ (для дітей учасників АТО) – 30, Київ (дитячий табір

600 творів різної тематики і спрямування, спеціально підібраних фахівцями з літератури. Така допомога є дуже важливою. По-перше, тому що це – увага до наших військовослужбовців, які зараз переживають важкі часи, адже багато з них потребують лікування після поранень і травм, отриманих під час служби у зоні АТО. По-друге, для них це можливість цікаво і корисно використати вільний час, привернути позитивні думки. Адже, на превеликий жаль, більшість військових мають певні психологічні травми, стресові розлади, потребують медико-психологічної реабілітації, лікування. А читання – це і є один із видів психологічної допомоги [10].

Нині однією з найвідоміших волонтерських організацій зі збору коштів для українських військових є «Армія SOS». За оцінкою голови Київського представництва Конгресу Українців Канади Олени Кошарної, загальний обсяг допомоги, зібраної для України мільйонною канадською діаспорою за минулий рік, складає від 10 до 15 млн. доларів. Частина грошей, зібраних «Армією SOS», була використана на придбання деталей для саморобних безпілотників, але більшість

для дітей учасників АТО) – 100, Сумський артилерійський полк – 30, Дніпро (шпиталь) – 80, Чернівці – 999, Запоріжжя (шпиталь) – 10, Полтава (шпиталь) – 44, Миколаїв (шпиталь) – 40, Суми – 70, Суми (Інтернат імені Супруна) – 10, Суми (табір «Ровесник» для дітей-сиріт) – 30, Сумська обл., с. Хоружівка, інтернат – 5, Сумська обл., с. Правдинка, інтернат – 15, Сумська обл., с. Ульянівка, дитячий будинок – 10, Черкаси (Черкаський обласний госпіталь) – 55, Харків (шпиталь) – 100, Ірпінь – 70, Житомир (шпиталь) – 110 електронних книг [8], 50 з яких передали до Житомирського військового шпиталю, 30 – військовослужбовцям 95-ї окремої аеромобільної бригади у зоні проведення АТО, ще 30 пристроїв передані у лікувально-санаторний центр «Дениш», де проходять реабілітацію учасники АТО відповідно до чинної обласної програми [10].

пішла на придбання 30 транспортних засобів, в основному автомобілів «Хаммер» та пікапів, які відправили на фронт. Волонтери кажуть, що така незвична допомога необхідна через повальну корупцію всередині армії [26].

У той час як грошові пожертвування збираються і направляються туди, де, на думку «Армії SOS», у цьому є найбільша потреба, багато представників закордонних українців самотужки купують товари і відправляють їх на склад у Києві.

Пан Тропінов каже, що українська діаспора у США була найбільшим джерелом одягу та іграшок для сімей солдатів, а канадська діаспора зробила помітний внесок у поставки військового спорядження [26].

Річард Гарейчук, 59-річний окуліст з Торонто, зазначив, що він займається збором коштів для «Армії SOS», бо вона допомагає тим, хто насправді воює, незалежно від того, чи це регулярна армія, чи добровольчі батальйони [26]. У 2014 р. Р. Гарейчук та інші члени українсько-канадської громади купили безпілотник за \$12 000, охрестили його «Прометеем» і відправили до «Армії SOS». «Прометей» 10 разів вилітав на збір розвідувальної інформації поблизу Донецька і Луганська та на початку 2015 р. був збитий сепаратистами. «Армія SOS» також купує комплектуючі для снайперських гвинтівок та розтяжки для детонаторів [29].

Окрім груп, подібних до «Армії SOS», діаспора має навіть більш неформальні – і прямі – контакти з українськими військами на фронті.

На думку відомого українсько-канадського політичного аналітика Михайла Винницького, якщо скласти всі пожертви до купи, вийде, що таким чином українська армія отримує 60 відсотків усієї

допомоги. «Низові мережі можуть бути потужнішими, ніж державна машина, тому що державна машина може бути корумпованою», – зауважив професор М. Винницький [26].

Узагальнених даних про гуманітарну та фінансову допомогу української діаспори США та Канади наразі немає. Але про її обсяг свідчать і наведені вище приклади, і окремі офіційні повідомлення. Зокрема, за даними на листопад 2014 р., українська діаспора Канади передала на Схід України лише медикаментів на 25 тис. канадських доларів [15, с. 145]. За інформацією Генерального консула України у Сан-Франциско С. Альошина, місцеві українські волонтери до листопада 2014 р. відправили в Україну гуманітарну допомогу вартістю \$250 тис. Втім, як він зауважив, загальна сума, зібрана у США волонтерами з української діаспори, є набагато більшою [15, с. 145].

Отже, детально характеризуючи участь української діаспори у волонтерському русі в умовах російської агресії 2014–2016 рр., можна зробити такі висновки.

Трагічні події в Україні впродовж останніх трьох років продемонстрували солідарність української діаспори з історичною батьківщиною та її прагнення допомогти відстояти територіальну цілісність і незалежність України. Її волонтерська діяльність відбувається на кількох рівнях: робота благодійних громадських організацій, церков, ситуативні волонтерські акції на місцевому рівні, приватна ініціатива. В сукупності це є суттєвою фінансовою, військово-технічною, гуманітарною допомогою Україні, а також прикладом дієвої підтримки свого народу для всього зарубіжного українства.

Одним з основних напрямів гуманітарної допомоги зарубіжних українців є забезпечення найнеобхіднішим (транспорт, одягом, продуктами харчування, іншими предметами першої необхідності, грошима тощо) українських військових, задіяних в АТО, допомога їхнім сім'ям.

Надзвичайно важливою для української сторони є організація діаспорою гуманітарної та кваліфікованої медичної допомоги. Це надання медичного обладнання, медикаментів, лікування поранених за кордоном, приїзд медиків в Україну.

Таким чином, гуманітарна допомога благодійних організацій, створених українцями в багатьох країнах світу, є важливим внеском у подолання наслідків російської агресії.

Одночасно, зважаючи на те, що російсько-український конфлікт на Сході України продовжується і остаточний підрахунок обсягу гуманітарної допомоги української діаспори Україні ще попереду, порушена у цій статті проблема в цілому, а також окремі її аспекти (напрями допомоги, охопленість постраждалих, взаємодія з місцевою та центральною владою України тощо) залишатимуться актуальними і надалі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авраменко Є. Г., Васильєв М. К. Волонтерський рух в Україні: засади і принципи діяльності / Є. Г. Авраменко, М. К. Васильєв // Волонтерський рух: історія, сучасність, перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17–18 квітня 2015 року. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2015. – С. 12–15.
2. Волонтер: «За останні три роки у США сформувалась нова генерація українців» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vidia.org/2016/51500>

3. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналіт. доп. – К.: НІСД, 2015. – 36 с.

4. Гугушвілі Т. Українська діаспора надіслала 14 тонн допомоги фронту / Тамта Гугушвілі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://realno.te.ua/novyny/ukrainska-diaspora-nadislala-14-tonn-d/>

5. Гуманітарна допомога від української діаспори в Канаді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://spital.org.ua/гуманітарна-допомога-від-української>

6. Гуманітарна допомога Україні зі США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://meest-online.com/diaspora/usa-diaspora/humanitarna-dopomoha-ukrajini-zi-ssha>

7. Десять тонн медичної техніки передала українська діаспора з Німеччини бійцям на Схід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zik.ua/news/2015/06/16/desyat_tonn_medychnoi_tehniky_peredala_ukrainska_diaspora_z_nimechchynu_bijtsyam_na_shid_599196

8. Електронні книгочиталки Кобо для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/ereaders.for.Ukraine>

9. Захист патріотів. Про нас [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://patriotdefence.org/ua/about-the-initiative>

10. Канадійці передали електронні книги житомирським військовим [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.1.zt.ua/news/misto/kanadiytsi-peredali-elektronni-knigi-zhitomirskim-viyskovim.html>

11. Моргун О. Українська діаспора Клівленда передала грошову допомогу пораненому бійцю Миколі Рибчинському / О. Моргун [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2016/03/22/ukrajinska-diaspora-klivlenda-peredala-hroshovu-dopomohu-poranenomu-bijtsyu-mykoli-rybchynskomu>

12. На запрошення Нове Покоління – Міжнародний Благодійний Фонд «Захист Патріотів» проводить курс з основ першої медичної допомоги для учасників та

вихователів Літнього табору 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/search/top/?init=quick&q=фонд захист патріотів&tas=0.10625671563765116>

13. ОКО. Про Проект. Мета [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukroko.org

14. Пять огромных фур гуманитарной помощи получили львовские волонтеры от диаспоры из Америки, Германии и Люксембурга [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://censor.n>

15. Сухобокова О. О. Волонтерська допомога Україні від української діаспори США і Канади під час проведення АТО / Ольга Сухобокова // Волонтерський рух: історія, сучасність, перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17–18 квітня 2015 року. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2015. – С. 143–147.

16. Тимченко С. С., Шмаріна А. В. Історія волонтерської діяльності у світі та в Україні / С. Тимченко, А. Шмаріна // Волонтерський рух: історія, сучасність, перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17–18 квітня 2015 року. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2015. – С. 151–154.

17. Три історії про те, як українці озброюють українську армію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lifepravda.com.ua/person/2014/07/11/174797>

18. Українська діаспора передала гуманітарну допомогу батальйону «Тернопіль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zik.ua/news/2015/06/11/ukrainska-diaspora-peredala-gumanitarnu-dopomogu-batalyonu-ternopil_597767

19. Українська діаспора США допомагає Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uamodna.com/articles/ukrayinsjka-diaspora-ssha-dopomoga-ukrajini>

20. Українці з Канади передали неповносправним львів'янам понад 100 сучасних візків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zik.ua/news/2015/12/11/ukraintsi_z_kanady_peredaly_65334002.07.2015; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/ereaders.for.Ukraine>

21. Уляна Супрун: «Бійці відчули, що можуть для держави не лише вмерти, а і вижити» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://changers.platfor.ma/-zakhist-patriotiv>

22. Уляна Супрун: Люди з захворюваннями та їхні родини мають навчитися жити в новій реальності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://changers.platfor.ma/-zakhist-patriotiv>

23. Уляна та Марко Супруни: «Ми завжди були українцями, просто мали інший паспорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://censor.net.ua/resonance/345319/ulyana_ta_marko_supruni_mi_zavjdi_buli_ukrantsyami_prosto_mali_nshiyi_pasport

24. Як агресія Росії породила волонтерський рух у діаспорі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrainian.voanews.com/a/united-help-ukraine/3201938.html>

25. Як українська громада США дбає про дітей із «сірої зони» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrainian.voanews.com/a/uarc/3526823.html>

26. Як українська діаспора воює проти Росії – розслідування The Globe and Mail [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrainian.voanews.com/a/diaspora-vijna-proty-putina-arms-for-ukraine/2661982.html>

27. «Adopt a Wounded Ukrainian Soldier» [Electronic Resources]. – Access mode: <http://www.uuarc.org/our-programs/adopt-a-wounded-ukrainian-soldier>

28. «Save Ukraine Now»: гуманітарна допомога Україні від США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrslovo.net/ukrainstvom/ukrainian-community/23590.html>

REFERENCES

1. AVRAMENKO, Ye., VASYLIEV, M. (2015). Volunteer Movement in Ukraine: Basis and Principles of Activities. In: *Volonterskyi rukh: istoriia, suchasnist, perspektyvy: materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii, 17–18 kvitnia 2015 r.* (Volunteer Movement: History, Modernity, Prospects.

International Scientific-Practical Conference Proceedings. April 2015) Kharkiv: Vydavnytstvo KhNADU, pp. 12–15. [in Ukr.]

2. *Volunteer: “Over the Past Three Years, a New Generation of Ukrainians Has Formed in the United States.”* [online]. Available at: <http://vidia.org/2016/51500> [in Ukr.]

3. *The Volunteer Movement: International Experience and Ukrainian Civil Practice: Analytical Report* (2015). Kyiv: Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen, 36 p. [in Ukr.]

4. GUGUSHVILI, T. *The Ukrainian Diaspora Has Sent 14 Tons of Aid to the Front.* [online]. Available at: <http://realno.te.ua/povynu/ukrainська-діаспора-надіслала-14-тонн-д/> [in Ukr.]

5. *Humanitarian Aid from the Ukrainian Diaspora in Canada.* [online]. Available at: <http://spital.org.ua/гуманітарна-допомога-від-української> [in Ukr.]

6. *Humanitarian Aid for Ukraine from the USA.* [online]. Available at: <http://meest-online.com/diaspora/usa-diaspora/humanitarna-dopomoha-ukrajini-zi-ssha> [in Ukr.]

7. *Ten Tons of Medical Equipment Handed Over by the Ukrainian Diaspora in Germany to the Soldiers in the East.* [online]. Available at: http://zik.ua/news/2015/06/16/desyat_tonn_medychnoi_tehnyky_peredala_ukrainska_diaspora_z_nimechchyny_biytsyam_na_shid_599196 [in Ukr.]

8. *Kobo eReaders for Ukraine.* [online]. Available at: <https://www.facebook.com/ereaders.for.Ukraine>. [in Ukr.]

9. *Protecting Patriots. About Us.* [online]. Available at: <http://patriotdefence.org/ua/about-the-initiative> [in Ukr.]

10. *The Canadians Handed Over eBooks to Zhytomyr Servicemen.* [online]. Available at: <http://www.1.zt.ua/news/misto/kanadiytsiperedali-elektronni-knigi-zhitomirskim-viyskovim.html> [in Ukr.]

11. MORHUN, O. *Ukrainian Diaspora of Cleveland Delivered Monetary Aid to the Wounded Soldier Mykola Rybchynskyi.* [online]. Available at: <http://narodne-slovo.te.ua/2016/03/22/>

ukrajinska-diaspora-klivlenda-peredala-hroshovu-dopomohu-poranenomu-bijtsy-mykoli-rybchynskomu [in Ukr.]

12. *Upon the Invitation, New Generation – ICF “Protecting Patriots” Conducts a Training Course on the First Aid Basics for the Participants and Leaders of Summer Camp 2016.* [online]. Available at: <https://www.facebook.com/search/top/?init=quick&q=фонд захист патріотів&tas=0.10625671563765116> [in Ukr.]

13. OKO. *About The Project. Goal.* [online]. Available at: www.ukroko.org [in Ukr.]

14. *Lviv Volunteers Received Five Huge Trucks of Humanitarian Aid from the Diaspora of America, Germany, and Luxembourg.* [online]. Available at: <http://censor.n> [in .Rus]

15. SUKHOBOKOVA, O. (2015). Volunteer Assistance for Ukraine from the Ukrainian Diaspora of the USA and Canada during the ATO. In: *Volonterskyi rukh: istoriia, suchasnist, perspektyvy: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 17–18 kvitnia 2015 r.* (Volunteer Movement: History, Modernity, Prospects. International Scientific-Practical Conference Proceedings. April 2015) Kharkiv: Vydavnytstvo KhNADU, pp. 143–147. [in Ukr.]

16. TYMCHENKO, S., SHMARINA, A. (2015). History of Volunteering in the World and in Ukraine. In: *Volonterskyi rukh: istoriia, suchasnist, perspektyvy: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 17–18 kvitnia 2015 r.* (Volunteer Movement: History, Modernity, Prospects. International Scientific-Practical Conference Proceedings. April 2015) Kharkiv: Vydavnytstvo KhNADU, pp. 151–154. [in Ukr.]

17. *Three Stories about how Ukrainians Are Equipping the Ukrainian Army.* [online]. Available at: <http://life.pravda.com.ua/person/2014/07/11/174797> [in Ukr.]

18. *The Ukrainian Diaspora Has Delivered Humanitarian Aid to the “Ternopil” Battalion.* [online]. Available at: http://zik.ua/news/2015/06/11/ukrainska_diaspora_peredala_gumanitarnu_dopomogu_batalyonu_ternopil_597767 [in Ukr.]

19. *The Ukrainian Diaspora in the USA Is Helping Ukraine.* [online]. Available at: <http://www.uamodna.com/articles/ukrayinsjka-diaspora-ssha-dopomagae-ukrayini> [in Ukr.]

20. *The Ukrainians of Canada Provided the Disabled Inhabitants of Lviv with More than 100 Modern Wheelchairs.* [online]. Available at: http://zik.ua/news/2015/12/11/ukraintsi_z_kanady_peredaly_65334002.07.2015; [online]. Available at: <https://www.facebook.com/ereaders.for.Ukraine> [in Ukr.]

21. *Uliana Suprun: “The Soldiers Felt that They Could not Only Die for Their Country but Also Survive”.* [online]. Available at: <http://changers.platfor.ma/-zakhist-patriotiv-> [in Ukr.]

22. *Uliana Suprun: People with Diseases and Their Families Must Learn to Live in a New Reality.* [online]. Available at: <http://changers.platfor.ma/-zakhist-patriotiv> [in Ukr.]

23. *Uliana and Marko Suprun: “We Have Always Been Ukrainians, Just with a Different Passport”.* [online]. Available at: http://censor.net.ua/resonance/345319/ulyana_ta_marko_supruni_mi_zavjdi_buli_ukrantsyami_prosto_mali_nshiyi_pasport [in Ukr.]

24. *How Russian Aggression Has Given Rise to the Volunteer Movement in the Diaspora.* [online]. Available at: <http://ukrainian.voanews.com/a/united-help-ukraine/3201938.html> [in Ukr.]

25. *How the Ukrainian Community in the U.S. Cares about the Children of the “Grey Zone”.* [online]. Available at: <http://ukrainian.voanews.com/a/uarc/3526823.html> [in Ukr.]

26. *How the Ukrainian Diaspora Fights against Russia: Investigation of The Globe and Mail.* [online]. Available at: <http://ukrainian.voanews.com/a/diaspora-vijna-proty-putina-arms-for-ukraine/2661982.html> [in Ukr.]

27. *“Adopt a Wounded Ukrainian Soldier.”* [online]. Available at: <http://www.uuarc.org/our-programs/adopt-a-wounded-ukrainian-soldier> [in Eng.]

28. *“Save Ukraine Now”: Humanitarian Aid for Ukraine from the United States.* [online]. Available at: <http://ukrslovo.net/ukrainstvom/ukrainian-community/23590.html> [in Ukr.]

I. Krasnodemska
Volunteer Activities of Ukrainians in North America
in Terms of Russian Aggression of 2014–2016

Abstract

Upon the onset of the Russian aggression against our state, the Ukrainian diaspora demonstrated solidarity with its historical motherland and its aspiration to help with protecting the territorial integrity and independence of Ukraine. In particular, it took an active part in the volunteering movement, establishing a number of organizations that collect and transfer to Ukraine money, humanitarian and military aid; creating international charity funds and providing support for non-governmental volunteer funds. Receivers of foreign Ukrainians' help are public military and medical institutions (Ministry of Defense, Armed Forces of Ukraine Headquarters, State Border Service, hospitals, etc.), volunteer battalions, volunteer organizations in Ukraine, migrants from the occupied territories and the ATO zone, some families (for example, lost and wounded in ATO), or soldiers.

One of the basic directions of Ukrainian foreign humanitarian aid is providing necessities (transportation, clothing, food, other essentials, money, etc.) to the Ukrainian military involved in the ATO and assisting their families.

It is extremely important for the Ukrainian side that the Diaspora organize humanitarian and medical care. This means providing medical equipment, medicine, treatment of the wounded abroad, visits of physicians to Ukraine.

Thus, the humanitarian aid of charity organization established by Ukrainians in many countries of the world is an important contribution to overcoming the consequences of Russian aggression.

Офіційно ж датою виникнення волонтерського руху вважається 1859 р., коли відомий швейцарський письменник та журналіст Анрі Дюнан, вражений кривавими картинами битви між франко-п'ємонтськими та австрійськими військами при Сольферіно (24 червня 1859 р.), запропонував створити Червоний Хрест – організацію, яка працювала б на добровільних засадах і надавала першу медичну допомогу пораненим бійцям. Принципами, сформульованими А. Дюнаном, керуються волонтерські організації у всьому світі і донині. Основними серед них є добровільність і добротинність; законність; гуманність і гідність; спільність інтересів і рівність прав її учасників; гласність; відповідальність; конфіденційність.